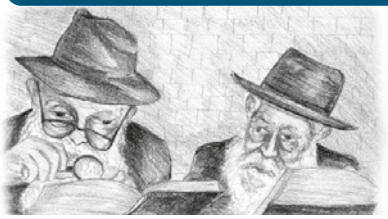
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסודשיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת פנחס ■ ט"ז תמוז ה'תשפ"ג ■ 05.07.2023 ■ גליון מס' 742

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

שו"ת קיץ
תספורת לנשים בימי ספירת העומר ושלושת השבועות
האם מותר לנשים להסתפר בשלושת השבועות?...
המשך בעמ' 2

איש לפי פִּקְדֵיו
כאשר משה מבשר לעם על דרך חלוקת הארץ, לאחר שייכנסו אליה...
המשך בעמ' 3

סיפור לשבת
עמד בשבועתו
הימים ימי מלחמה. נפוליון, הכובש הצרפתי הגדול, כבש בסערה עוד...
המשך בעמ' 4

שביבים
- מי ששומע את האחרים שומעים גם אותו...
- אמרת שאין לך כוח
- לישון מתוך דברי תורה
- י"ז בתמוז
- מכתב שזכה להתייחסות

המשך בעמ' 6

קדושת איש ישראל
"ושם האיש המוכה אשר הכה את המדיינית..." שואל רבינו אור החיים...
המשך בעמ' 8

יום ההילולא של מרן אור החיים הקדוש
השבוע, ביום שני בערב וביום שלישי, ט"ו בתמוז, חל יום ההילולא ה-280...
המשך בעמ' 8

בין פנחס למשה

/ הרב יעקב הלוי פילבר

לא רק ביציאת מצרים הושיע משה רבנו את ישראל, והוציאם מעבדות לחרות, אלא גם לאחר מכן כשריחפה סכנת כליה על ישראל עמד משה בפרץ וסילק את הסכנה, כך היה במעשה העגל, כמו שכתוב **בתהלים** [קו, ל כג]: "ויאמר להשמידם, לולי משה בחירו **עמד בפרץ** לפניו, להשיב חמתו מהשחית". והעמידה בפרץ של משה מפורשת באמירתו של משה לקב"ה: "ועתה אם תשא חטאתם, ואם אין **מחני** נא מספרך אשר כתבת" [שמות לב לב], וכך היה **בחטא המרגלים** כשמשה ביקש: "סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך וכאשר נשאת לעם הזה ממצרים עד הנה" [במדבר יד יט] ובקשתו נתקבלה ככתוב: "ויאמר ה' סלחתי כדברך". בהצלת עם ישראל עסק גם **אהרן** שכיפר על העם ועצר את המגפה אחר מחלוקת קרח ככתוב: "ויתן את הקטרת ויכפר על העם, ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה" (שם יז יג). גם **פנחס** כיפר על בני ישראל ועצר את המגיפה, ככתוב בתהלים: "ויעמוד פנחס ויפלל ותעצר המגפה ותחשב לו לצדקה לדור ודור עד עולם". והתורה מפרטת את מעשיו: "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם **ולא כליתי** את בני ישראל בקנאתי" ועל מעשהו זה נאמר לפנחס: "לכן אמור הנני נתן לו את בריתי שלום", וברית זו לא נתנה לפנחס בלבד אלא "והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלקיו ויכפר על בני ישראל". ולכאורה משה הציל את ישראל יותר פעמים מפנחס אשר עשה זאת רק פעם אחת, ואם כך היה משה צריך לפחות לזכות למה שזכה פנחס, מדוע רק פנחס זכה לזה?

את ההבדל בין מעשהו של פנחס למעשיו של משה אפשר להסביר בכמה דרכים: **המגיד מדובנא** בספרו 'אהל יעקב' מסביר זאת במשל לאדם שהיה חייב כסף לנושים רבים, וכשהגיע זמן הפירעון לא היה בידו לפרוע את חובו, ואז באו לעזרתו ידידים שייצגו אותו בבית המשפט, שטענו עבורו בבית המשפט טענות שהצליחו **לדחות** את פריעת החוב לתאריך מאוחר יותר, אך בהגיע שוב תאריך הפירעון והנושים שוב באו לגבות את חובם היה החייב בבעיה קשה, ואז בא אחד מידידיו והתפשר עם כל בעלי החוב, שילם להם חלק מהחוב וקבל מהנושים את שטרי החוב, קרע אותם ופטר את החייב אחת ולתמיד. והנה הידיד האחרון עשה עם החייב הרבה יותר מאשר עשו הראשונים, שהם לא בטלו את החוב אלא רק דחו אותו לזמן מאוחר אבל עיקר החוב נשאר, משא"כ הידיד האחרון שביטל לגמרי את החוב פטר את החייב לתמיד. והנמשל הוא ההבדל בין משה לפנחס, במעשה העגל כאשר מדת הדין בקשה לכלות את ישראל, בא משה ועמד בפרץ ודחה את הגזירה אבל לא לתמיד, אלא החוב נשאר ככתוב: "ביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם" [שמות לב לד]. וכך גם בחטא המרגלים, אמנם נאמר בו: "סלחתי כדברך" אבל יחד עם זאת "אמר להם הקב"ה: אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות" [תענית כט א]. מה שאין כן פנחס, במעשהו הוא סילק את החוב של ישראל מכל וכל, ככתוב: "השיב את חמתי מעל בני ישראל", שביטל את החמה לגמרי.

בדרך נוספת אפשר להסביר את ההבדל בין פנחס למשה שאמנם משה ואהרן הביאו ישועה והצלה לעם ישראל, אבל הם **לא סיכנו את עצמם** בניסיונם זה, משא"כ פנחס שסיכן את חייו במעשהו, "שאם נהפך זמרי והרגו לפנחס אין (זמרי) נהרג עליו, שהרי (פנחס) רודף הוא" [סנהדרין פב א]. אפשרות נוספת לפרש את ההבדל בין פנחס למשה היא בהבדל שבין הסכנה שריחפה על העם אצל משה לסכנה שריחפה על העם אצל פנחס, בחטא העגל וחטא המרגלים לא ריחפה סכנה על עצם קיומו של עם ישראל, אלא נעשו בתוך העם חטאים חמורים שיש להעניש עליהם, משא"כ אצל פנחס שהיה שם נישואי תערובת המביאים להתבוללות, מה שמאיים על עצם קיום העם היהודי, ופנחס מנע סכנה זו. ההצלה שלו גדולה יותר.

שו"ת קיץ הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

תספורת לנשים בימי ספירת העומר ושלושת השבועות

שאלה: האם מותר לנשים להסתפר בשלושת השבועות?

תשובה: נתחיל תחילה לבאר את דין התספורת לנשים בימי ספירת העומר ומשם נעבור לתקופת שלושת השבועות בה אנו נמצאים.

בהלכות ספירת העומר מובא בשולחן ערוך[א] שנהגו לא להסתפר בימי האבלות שבתקופה זו, כחלק ממנהגי האבלות על פטירת תלמידי רבי עקיבא.השולחן ערוך ונושאי כליו לא העירו ולא עוררו כלום על הבדל שיש בין גברים לנשים בנושא זה, ולכן מסתימת ההלכה והפוסקים נראה לכאורה שהמנהג לאסור תספורת בתקופה זו כולל גם נשים[ב].

חילוק באיסור תספורת בין גברים לנשים בתקופת ה'שלושים'

אמנם כן מצינו חילוק בין גברים לנשים בתקופת אבלות השלושים על אחד משבעת הקרובים, שלדעת השולחן ערוך[ג] נשים מותרות להסתפר בתקופה זו, וגברים אסורים.

ויש אם כן מקום גדול לומר, שאם בתקופת השלושים שזו אבלות חדשה ואבלות של יחיד[ד] מותר לאישה להסתפר, על אחת כמה וכמה באבלות על פטירת תלמידי רבי עקיבא שזו אבלות דרבים, ואינה אלא מנהג ואינה מופיעה בתלמודים.

ואף לדעת הרמ"א שפסק שגם נשים אסורות להסתפר בתקופת השלושים[ה], יש לומר שעד כאן לא פסק כן אלא באבלות חדשה ואבלות דיחיד, אבל במנהג האבלות בתקופת ספירת העומר יודה שמותר לנשים להסתפר.

וסייעתא למהלך זה יש ממה שפסק ה'פנים מאירות'[ו] שמותר לנשים להסתפר בין ראש חודש אב לתשעה באב, וכתב כנ"ל שאם באבלות חדשה יש שיטות המתירות תספורת לנשים, אם כן באבלות ישנה ניתן לסמוך על שיטות אלו[ז].

ואכן ראיתי לפוסקי זמננו מפוסקי ספרד שנקטו שאין אישה בכלל המנהג שלא להסתפר בתקופה זו של ספירת העומר[ח], ואף פוסקי זמננו מפוסקי אשכנז כתבו להקל במקום הצורך לנשים על פי כל הנ"ל[ט].

מה שיש לפקפק בהיתר זה. אולם לענ"ד הדברים קצת צריכים עיון, שסתימת הפוסקים (טור, שולחן ערוך, נושאי כליו, שותי"ם מהדורות הקודמים) בהלכות ספירת העומר שלא כתבו לחלק בין איש לאישה במנהג זה מורה לכאורה על כך שאין חילוק בזה. ואל תתמה לומר היאך ייתכן שהאבלות על פטירת תלמידי רבי עקיבא שאינה אלא מנהג ואין לה מקור בתלמוד, תהיה חמורה יותר מתקופת האבלות של השלושים, שכבר מצאנו לכך תקדים, שהרי באבלות של ספירת העומר הסכמת הרבה מהפוסקים היא שאין להתיר לשאת אישה אף למי שעדיין לא קיים פריה ורביה[י], ואילו באבלות חדשה התירו לאדם כזה להתחתן כבר לאחר תקופת ה'שבעה'[יא], וכן מצינו שאבלות של ספירת העומר חמורה יותר מאבלות של תשעת הימים ואף משבוע שחל בו תשעה באב, שהרי בשבוע שחל בו תשעה באב מותר מעיקר הדין להסתפר לכבוד שבת, ואילו בימי ספירת העומר אין היתר כזה, והארכתי בזה במקום אחר[יב]. ולכן נראה לענ"ד שאין להקל בזה בשופי, וההלכה הבסיסית היא שגם נשים כלולות במנהג זה של איסור תספורת בספירת העומר בין נשות ספרד ובין נשות אשכנז, ורק במקום צורך יש להקל אחר שכבר יצא הדבר מאת פוסקים חשובים להקל בזה, וראה בהערה[יג], אך תספורת לשם נוי אין להקל בזה אף לבנות ספרד.

מריטת שיער מהריסים והגבות

אמנם יש לדעת שעל אף שאיסור תספורת כולל הסרת כל מקום שיער שבגוף, מכל מקום דעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שמריטת גבות וריסים אין זה בכלל תספורת כלל[יד].

ולעניין ימי האבלות של שלושת השבועות:

הנה בזה באמת לכאורה יש מקום לומר שנשים אינן בכלל איסור זה ואף בשבוע שחל בו תשעה באב, שבזה אכן יש ללמוד דיני אבלות ישנה מדיני אבלות חדשה כמבואר יסוד לימוד זה בגמרא[טו] ובראשונים[טז], וכן הוא להדיא בשו"ת פנים מאירות המובא לעיל, מכל מקום בפרי מגדים[יז] כתב שאיסור תספורת בימים אלו איש ואישה שווים בהם וציין לשיטת הרמ"א בהלכות אבלות (ולא סבר לומר שהרמ"א החמיר כן רק באבלות חדשה) וכן פסק המשנה ברורה[יח] ואם כן נשות אשכנז אכן אסורות בתספורת, אלא שיש לעיין האם כן הדבר כבר מי"ז בתמוז או רק מר"ח אב או שבוע שחל בו, שהרי ציון הפרי מגדים והמשנה ברורה נסוב על 'שבוע שחל בו' שאז איסור התספורת הוא מדינא דמשנה ובזה יש לומר שאיש ואישה שווים, אבל במה שנהגו בני אשכנז להחמיר שלא להסתפר כבר מי"ז בתמוז יש לומר שבזה אין איש ואישה שווים, אך סתימת ולשון המשנה ברורה מורה לכאורה שאין הבדל כלל בין גברים לנשים בזה, ולכן נראה שגם נשים (מבנות אשכנז) אסורות בתספורת החל מי"ז בתמוז אך מ"מ נראה שבמקום הצורך יש מקום להקל עד שבוע שחל בו תשעה באב, ובפרט בהסרת שיער גוף לאישה נשואה שהמטרה היא כדי למנוע ניוול (ובאשר למריטת שיער מהריסים והגבות עיין לעיל בשם הגרש"ז).

לסיכום: בנות ספרד מותרות בתספורת בשלושת השבועות.

לבנות אשכנז יש מקום להקל להסתפר בשלושת השבועות במקום הצורך וזאת רק עד שבוע שחל בו תשעה באב, שבשבוע שחל בו תשעה באב אסורות הן בתספורת.

א - או"ח סימן תצ"ג סעיף ב'.

ב - אמנם כתב הביאור הלכה בריש סימן תצ"ג שאלו המותרים להסתפר בחול המועד מותרים להסתפר אף בספירת העומר, ובסימן תקמ"ו סעיף ה' מבואר שמותר לאישה להסיר שיער בחול המועד, וא"כ הרי לן מקור להתיר תספורת לנשים בספירת העומר, אך זה אינו, חדא משום שכוונת הביאור הלכה הוא רק לאותם ההיתרים המנויים בסימן תקל"א כגון הבא ממדינת הים וכדו' שהרי כל ההיתר לאישה להעביר שיער בחול המועד הוא משום שזה צורך הגוף והיתר זה לא שייך בימי ספירת העומר שהרי זה עניין האבלות, ועוד שגם שם כל

ההיתר הוא רק בשיער בית השחי וכדו' אבל לא בתספורת הראש כמבואר במשנה ברורה שם ס"ק ט"ז.
ג - יורה דעה סימן ש"צ סעיף ה' והוא על פי שיטות הרי"ף (מועד קטן י"ד ע"ב) והרמב"ם (הלכות אבל פרק ו' הלכה ג') עיין שם בבית יוסף.
ד - עיין במסכת יבמות דף מ"ג עמוד ב' שאבלות חדשה ואבלות של יחיד זו סיבה להחמיר בניהוג האבלות (אך עיין שם בתוס' ד"ה 'שאני' שלא לכל עניין אמרינן כן).
ה - שולחן ערוך יורה דעה שם, והוא עפ"י שיטת הרמב"ן בספר תורת האדם.
ו - שו"ת פנים מאירות חלק ב' סימן ל"ז.
ז - אמנם בפרי מגדים לסימן תקנ"א משבצות זהב ס"ק י"ג מבואר דלא כפנים מאירות וכן הוא במשנה ברורה שם ס"ק ע"ט.
ח - כן הוא בשו"ת אור לציון חלק ג' פרק י"ז, ובספר 'חזון עובדיה' חלק יום טוב עמוד רס"א.
ט - ראה שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ב' סימן קל"ז, ושו"ת להורות נתן חלק ב' סימן ל"ב, ראה לקמן הערה י"ג.
י - ראה משנה ברורה לסימן תצ"ג ס"ק א' ובשער הציון שם, וכן המנהג פשוט כיום.
יא - כמבואר ברמ"א יורה דעה סימן שצ"ב סעיף ב'.
יב - חלק א' סימן נ"ז.
יג - בשו"ת אגרות משה שם כתב שיש להחמיר אם אינו נחוץ כל כך, ומבואר שאם יש סיבה מיוחדת ונצרכת יש להקל (ובוודאי שלכתחילה צריכה לעשות כן קודם תקופת האבלות) ובשו"ת להורות נתן כתב וז"ל: 'ומ"מ במקום צורך כגון לרפואה או אירוסין וכן לאשה נשואה הצריכה לטבול או ששערותיה מבצבצין החוצה יש להתיר בלי פקפוק', עכ"ד, וכן יש להקל באישה נשואה שרוצה להוריד שיער המנוול אותה בפני בעלה (ועיין בש"ך לשו"ע יו"ד סימן ש"צ על סעיף ה' שהעתיק את הב"ח שנוקט ששיעור המנוול את האישה יש להתיר אף בתקופת השלושים) וכן לרווקה הרוצה להתייפות לצורך שידוכין (ודע שכל הטעם להקל לנשים באבלות שלושים להסתפר הוא משום שלא תתנוול על בעלה, אולם למעשה לא מצינו שהפוסקים חילקו בין פניה לנשואה עיין בזה בשו"ת להורות נתן שם).
והנה נשאלתי בדבר אישה שמידי חודש גוזזת מעט את שערות ראשה, ועושה כן כדי שהכיסוי ראש יישב בצורה נוחה, וקודם פסח לא זכרה לעשות זאת ורוצה לעשות כן בשבוע שלאחר פסח, ובתחילה השבתי שאין לעשות כן, אולם השאלה נשאלה שוב מאחר והדבר מאוד מפריע לה, ולכאורה בכה"ג ניתן להשתמש בהיתר של האגרות משה לעיל מאחר והדבר נחוץ לזה ואינה עושה זאת ליופי ונוי (וכמובן שלכתחילה צריכה לעשות כן קודם ימי האבלות) וכמו כן מאחר והיה זה קודם ראש חודש אייר היה ניתן להציע לה לנהוג השנה את מנהגי האבלות בין ר"ח לג' ימי ההגבלה.
יד - הליכות שלמה ספירת העומר פרק י"א דבר הלכה אות ל"ו, וכן פרק י"ד דבר הלכה אות ט', אולם עיין בהערות 'דרשו' למשנה ברורה סימן תקנ"א הערה 69 שאין כן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"ח קניבסקי זצ"ל.
טו - יבמות מ"ג ע"ב (וכן יבמות מ"ג ע"א בקל וחומר של רב חסדא).
טז - עיין תוס' ליבמות מ"ג ע"א ד"ה 'במקום שמותר לכבס'.
יז - סימן תקנ"א משבצות זהב ס"ק י"ג.
יח - סימן תקנ"א ס"ק ע"ט.

איש לפי פִּקְדָּיו

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

כאשר משה מבשר לעם על דרך חלוקת הארץ, לאחר שייכנסו אליה. הוא מדגיש באוזניהם שישנם שני שלבים, בדרך בה יקבל כל אחד את חלקו הראוי לו. בתחילה יבררו הנשיאים של כל שבט חלק בארץ, אך רק לאחר הגרלה שתיערך - יעלה גורלו של כל אחד, כפי מקומו הראוי לו[1].

עניין נוסף וייחודי שהתגלה בחלוקת הארץ, היה בכך שהאבות יירשו את הבנים - ועל פי מספר צאצאיהם, יורישו חזרה לבניהם. כך ששני אחים מיוצאי מצרים, ולהם ארבעה בנים מבאי הארץ - חלקו ביניהן ארבעה חלקים בארץ. אך לו הם היו חולקים בעצמם - לא היה להם, כי אם שני חלקים בלבד[2].

אך שני אישים זכו בנחלתם בעקבות מעשיהם בפועל - כלב בן יפונה שקיבל את חברון, ויהושע בן נון שקיבל את תמנת חרס שבנחלת אפרים[3]. כשכלב קיבל זאת עקב מעשיו עם המרגלים, כשלא הלך אחרי עצתם הרעה[4]. ויהושע זכה בעיר אשר ביקש, לאחר שהביא את העם לארץ - וכבש אותה לפניהם[5]. וכך הם קבלו את נחלתם בכח מעשיהם, ובלא הצורך לזכות בגורל.

יחד עם אלו אשר זוכים בנחלה בארץ, ישנם כמה שלא זכו לכך. אם בגלל ייחוס - כלויים, ואם בגלל מעשיהם - כמרגלים, עדת קורח והמתאוננים[6]. שלאלו נלקח מהם חלקם בארץ, וניתן לרעיהם הטובים מהם. כדרך שזכו יהושע וכלב, בחלקם של שאר המרגלים בארץ[7].

וביחד עמם הוזכרו אלו שלא זכו להגיע לכלל חלוקה, שלא מתו במדבר כעונש על חטא המרגלים - כי אם מתו בעבור מעשה שעשו. כך הם בני יהודה - ער ואונן[8], שמתו עוד בארץ כנען. על כך שהשחיתו את זרעם, ולא עיברו את תמר - לה נישאו בזה אחר זה. וכך הם בני אהרון, נדב ואביהו[9] - שמתו, בהקריבם אש זרה לפני ה'.

וכל מי שעומד כעת לבוא ולהיכנס לארץ, זוכה לכך לא רק בזכות האבות - כי אם גם בזכותו הוא. בדיוק כשם שים סוף נקרע לאבותיהם, לא רק בזכות הדורות הקודמים - כי גם בכח מעשיהם, כשהראו לכל את אמונתם בה'[10]. וכך הם כל בני הדור באי הארץ, באים הם בכח מעשיהם - ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום[11].

ועל כן התורה מגדירה את חלוקת הארץ - איש לפי פקודיו. בכל מובני המילה פקודיו - הן במספר האנשים, והן במה שנפקד ועבר עליהם בחייהם. שמשונה חלוקה זו, מכל הנחלות שבעולם[12]. כך שדור ההמשך מעיד על דור המייסדים, ומעשה איש ופקודתו נגלה למול כל האומות[13]. כיצד אנו בני בניהם של האבות הקדושים, ולא זזה מאתנו אהבתו יתברך.

וכדרך שנכרתה עמנו הברית - פוקד עוון אבות, כך התקיימה בנו ההבטחה - נוצר חסד לאלפים[14]. שמרובה מידה טובה על מידת הפורענות, ותחת מה שנפקד ועבר על העם בכל ארבעים שנות הנדודים - זוכים הם לעמוד כנציגי האבות, ולבוא לרשת את הארץ המובטחת להם.

ובימים ההם בזמן הזה, שבה ומתעוררת ברית האבות עם השבטים. בשיבת ה' לציון ברחמים - לא רק בזכות האבות, כי אם גם במעשי הבנים. ויכירו וידעו כל יושבי תבל, כי לנו הארץ ואנו בניה בוניה.

כשצום הרביעי וצום החמישי - יהפכו לששון ולשמחה לבית יהודה[15].

1 - לא עשו אלא ע"י גורל והגורל היה ע"פ רוח הקודש כמו שמפורש (בבא בתרא קכב, א) אלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים ואומר ברוה"ק אם שבט פלוני עולה תחום פלוני עולה עמו והשבטים היו כתובים בי"ב פתקין וי"ב גבולים בי"ב פתקין ובללם בקלפי והנשיא מכניס ידו בתוכו ונוטל שני פתקין עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו והגורל עצמו היה צווח ואומר אני הגורל עליתי לגבול פלוני לשבט פלוני שנא' ע"פ הגורל - רש"י

במדבר כו, נד
2 - **לשמות מטות אבותם** אלו יוצאי מצרים. שינה הכ' נחלה זו מכל הנחלות שבתורה, שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן מתים יורשים את החיים. כיצד, שני אחים מיוצאי מצרים שהיו להם בנים בבאי הארץ, לזה אחד ולזה שלשה האחד נטל חלק אחד והשלשה נטלו שלשה שנאמר לאלה תחלק הארץ חזרה נחלתן אצל אבי אביהן וחלקו הכל בשוה וזהו שנאמר לשמות מטות אבותם ינחלו שאחר שנטלו הבנים חלקוה לפי האבות שיצאו ממצרים ואלו מתחלה חלקוה למנין יוצאי מצרים לא היו נוטלין אלו הד' אלא שני חלקים עכשיו נטלו ד' חלקים - שם, נה
3 - **אך בגורל** יצאו יהושוע וכלב וכה"א (שופטים א) ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה ואומר (יהושע יט) ע"פ ה' נתנו לו את העיר אשר שאל - שם
4 ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי והביאתיו אל הארץ אשר בא שמה וזרעו יורשנה - במדבר יד, כד
5 - על פי ה' נתנו לו את העיר אשר שאל את תמנת סרח בהר אפרים ויבנה את העיר וישב בה - יהושע יט, נ
6 - **והוא לא היה וגו'** (שם קיח ספרי) לפי שהיו באות לומר בחטאו מת נזקקו לומר לא בחטא מתוננים ולא בעדת קרח שהצו על הקב"ה אלא בחטאו לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו - רש"י במדבר כז, ג
7 - **ויהושע וכלב חיו** מה ת"ל חיו מן האנשים ההם, אלא מלמד שנטלו (ב"ב קיז) חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים - שם יד, לח
8 - בני יהודה ער ואונן, וימת ער ואונן בארץ כנען - במדבר כו, יט
9 - וימת נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה לפני ה' - שם, סא
10 - **דבר אל בני ישראל ויסעו** אין להם אלא ליסע, שאין הים עומד בפניהם. כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם הים - רש"י שמות יד, טו
11 - **כל העדה** כולם שלמים ועומדים להכנס לארץ שלא היה בהן אחד מאותם שנגזרה גזירה עליהם שכבר כלו מתי מדבר ואלו מאותן שכתוב בהן (דברים ד) חיים כולכם היום - רש"י במדבר כ, כב
12 - ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ דתניא ר' יאשיה אומר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ שנא' (במדבר כו, נה) לשמות מטות אבותם ינחלו אלא מה אני מקיים (במדבר כו, נג) לאלה תחלק הארץ בנחלה לאלה כאלה להוציא את הטפלים ר' יונתן אומר לבאי הארץ נתחלקה הארץ שנאמר לאלה תחלק הארץ בנחלה אלא מה אני מקיים לשמות מטות אבותם ינחלו משונה נחלה זו מכל נחלות שבעולם שכל נחלות שבעולם חיין יורשין מתים וכאן מתים יורשין חיין - בבא בתרא, קיז.
13 - **משפחת החנכי** לפי שהיו האומות מבזין אותם ואומרים מה אלו מתייחסין על שבטיהם סבורין הם שלא שלטו המצריים באמותיהם אם בגופם היו מושלים קל וחומר בנשותיהם לפיכך הטיל הקב"ה שמו עליהם ה"א מצד זה ויו"ד מצד זה לומר מעיד אני עליהם שהם בני אבותיהם וזהו הוא שמפורש ע"י דוד (תהלים קכב) שבטי יה עדות לישראל השם הזה מעיד עליהם לשבטיהם - רש"י במדבר כו, ה
14 - **ורחמתי** עת שאחפוץ לרחם עד כאן לא הבטיחו אלא עתים אענה עתים לא אענה אבל בשעת מעשה א"ל הנה אנכי כורת ברית הבטיחו שאינן חוזרות ריקם (ר"ה שם) - רש"י שמות לג, יט
15 - כה אמר ה' צבאות צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים והאמת והשלום אהבו - זכריה ח, יט

סיפור לשבת

עמד בשבועתו

הימים ימי מלחמה. נפוליון, הכובש הצרפתי הגדול, כבש בסערה עוד ועוד ארצות, וכבר לכד את כל נסיכות הסן. את הנסיך הגדול גרשו הצרפתים מארצו, ועוד מעט יכבשו גם את פרנקפורט... שעת לילה. רבי מאיר אנשיל רוטשילד שב לביתו מחנותו, והנה נכנס משרתו ואומר לו כי איש זר עומד בחוץ ומבקש לראותו. 'השעה כבר מאוחרת, לא עת עסקים לי עתה!' השיב, אך אז נשמע קול עצוב מאחורי הדלת: "אבל הלא לפני כמה שנים הבטחתני, כי אם אצטרך פעם לעצתך, אפנה אליך - מאיר אנשיל רוטשילד היושב ברחוב היהודים אשר בפרנקפורט!", מאיר אנשיל הזדעזע ורעדה אחזתו; הלא זהו קולו של הנסיך ווילהלם, איש חסדו! הוא ציווה למשרתו לצאת מן החדר, ויצא לקבל את פני הנסיך. הנסיך עטה אותה שעה אדרת שחורה ומסווה על פניו. 'בורח אומלל אני', סיפר הנסיך ודמעות בעיניו, 'רעב ועייף, גלמוד ונדכא, רצתי כל היום עד שהגעתי הנה, ועתה הואילה נא לתת לי מעט אוכל וכוס יין להשיב את נפשי'. מאיר אנשיל מיהר והביא תופינים ויין, ואשתו, גודולה, מיהרה אף היא להכין מטעמים לכבוד הנסיך. 'ידעתי כי איש ישר וצדיק הנך' פנה הנסיך למאיר אנשיל, 'ולכן בחרתיך מכל ידידיי ומכריי למסור לידך את שארית הפליטה שנשארה לי, לאחר שהחרימו הצרפתים את כל נכסיי. אשתי ובני כבר הגיעו בשלום לדנמרק, ארץ מקלטם, ואני נשארתי לבדי. את אוצרותיי הטמנתי בשקי קמח אחדים, הנמצאים בעגלה פשוטה הניצבת לפני פתח ביתך. ועתה, אם יש את נפשך לבוא לעזרתי, צווה נא לאנשיך להכניס את השקים הללו הביתה'... לאחר שהעבירו המשרתים את השקים אל חדר משכבו של מאיר אנשיל, פנה אליו הנסיך: 'ראה, הפקדתי בידך את אוצר כספי וזהבי, ויחד עם זה גם את שמי הטוב וכבודי התלויים בו. שמרהו כאישון עיניך לבל תיגע בו יד חמסים של הצרפתים, השתדל נא בכל כוחך ובינתך להסתירם!' מאיר אנשיל נשא את כפיו וקרא: 'הנני נשבע לך, נסיכי הנכבד, בשם אלוקי העברים, כי מכל משמר אשמור את אוצרך זה, מבלי אשר יידע איש על מציאותו, ובאלוקי ישראל אשים תקוותי, כי יעזרני לקיים את שבועתי זאת וישמרני מכל אסון ופגע רע.' מאיר אנשיל לא סיפר לאיש כי הנסיך הבורח ביקר בביתו, אך למרות זאת נפוצה השמועה בעיר כי על יד פתח בית רוטשילד ניצבה עגלה עמוסה בשקים כבדים אשר הוכנסו הביתה. השמועה הגיעה גם אל החיל הצרפתי, ובו ביום באה פלוגת צבא צרפת אל רובע היהודים. מאיר אנשיל שהה בביתו כאשר לפתע פתאום נפתחה הדלת ואנשי חיל בחרבות שלופות התייצבו בפתח הבית. 'בשם קיסר צרפת, נפוליון הגדול, באנו לקחת מידך את אוצר הזהב שהשאיר אצלך מי שהיה נסיך הסן!' קראו החיילים. 'שגיתם, אדוני' - החזיר להם מאיר אנשיל בקול בוטח - 'הנסיך לא השאיר בידי מאומה, ואך שמועת שווא הוליכה אתכם שולל'. 'אנו יודעים כי בידך הפקיד ווילהלם מליונים שקלי זהב', התעקשו החיילים, 'ועתה שמע נא לפקודת הקיסר ומסור את האוצר לידינו! חוסה על נפשך, אנחנו בין כה וכה נחפש ונמצא את האוצר, ואז תעמוד למשפט

המשך בעמוד הבא...

כמורד במלכות!'. מאיר אנשיל המשיך בהתעקשותו כי מדובר בשמועות שווא, בעוד החיילים ממשיכים לאיים על חייו. 'מאיר אנשיל' - צעקה גודולה - 'הם ימיתוך!...' - 'בידם להמיתנו', - הפסיק מאיר אנשיל את דברי צעקתה, 'אבל אין הם יכולים להכריח אותי לתת מה שלא קיבלתי!'. החיילים ובראשם המפקד חיפשו את האוצר בכל פינה, בודקים ומחטטים בכל הנמצא בבית, פרצו את הקירות, ובכידוניהם ניקבו את הרצפה ואת התקרה, אך את האוצר לא מצאו. המפקד פנה שוב אל מאיר אנשיל: 'איך תוכל להכחיש מה שגלוי ויודע לכל אנשי העיר?! אם תעמוד במרדך ותוסיף להתכחש, אצווה להמיתך תיכף ביריה, ואת כל היהודים אשר ברובע הזה אתלה, ונשאו כל העיר, הם ונשיהם וטפם את עוונך, יהודי עקשן ואומלל...' פניו של מאיר אנשיל הלבינו כסיד בשוותו לנגד עיניו את האסון הנורא הצפון לעדת היהודים בפרנקפורט אם לא ימלא את דרישת הצרפתים.

עודנו נלחם ונמלך בנפשו, והנה אשתו גודולה התנפלה לפניו ארצה וקראה: 'אנא, מאיר אנשיל, אל תתגרה ברעה, אל תמכור את עמך בהון הנסיך!'. דבריה אלה הכריעוהו, והוא פנה אל הפקיד ואמר לו: 'חדל נא אדוני להרוס את קירות ביתי, הנני למסור בעצמי לידך את אוצר הנסיך', וכך, תוך כדי דיבור, ניגש בברכיים כושלות אל הקיר, אשר עליו היתה תלויה תמונה גדולה של אחד מאבותיו, הסירה, והנה נתגלתה דלת קטנה, אשר הובילה למערה נסתרת, בה אכן ניצבו אצטבאות ועליהן ארנקים מלאים שקלי זהב וכסף. 'פה ימצא אדוני, שני מיליונים ושמונה מאות אלף שקל זהב, והרי הם לפניך!', אמר מאיר אנשיל אל המפקד. סכום זה היה כל הונו הפרטי של מאיר אנשיל, ובאותם רגעים מסרו לידי הצרפתים תמורת הון הנסיך, כדי שלא להתכחש לשבועתו ולא לחלל את מוצא פיו. אנשי הצבא נשאו את הזהב והכסף והלכו לדרכם. כשעזבו החיילים את הבית, הזמין אליו מאיר אנשיל את בניו אשר עבדו יחד אתו בבית מסחרו, ובמעמד אשתו אמר להם: 'כידוע לכם, נשבעתי לנסיך בשם ה' לשמור על הונו שהפקיד אצלי ולהחזירו לידו ברצות ה' דרכו וישוב לארצו וממשלתו. עתה קיימתי הבטחתי ונשארתי נאמן לשבועתי, כי נתתי את כל כספי וזהבי לצרפתים, ובזה הצלתי את הונו של הנסיך, אבל אנחנו נשארנו דלים וריקים... אל נא תיפול רוחנו ולא תרפינה ידינו, אנו נמשיך לנהל את מסחרנו ביושר ובצדק, וה' הטוב יהיה בעזרנו, כי קידשנו את שמו הגדול ושם ישראל ברבים!'. ואמנם שוב האירה ההצלחה פניה למאיר אנשיל רוטשילד ומשפחתו, עסקיו המשיכו ושגשגו באשר איש לא ידע כי יצא נקי מהונו ורכושו הרב... ימים עברו, נפוליון הורד מכיסאו, ובשנת תקצ"ג גברה יד אשכנז על צרפת. הנסיך ווילהלם חזר לארצו, אך עוד בשנה שלפניה נפטר מאיר אנשיל, בהיותו בן 68 שנים. כאשר ישב הנסיך שוב על כיסא ממלכתו, ביקש כי יביאו לפניו את רוטשילד, 'סוכן החצר' שלו לשעבר. והנה להפתעתו - לא מאיר אנשיל סוכנו, בא, אלא איש צעיר ממנו לימים, הדומה לו עד מאד. 'מי אתה?' שאלהו הנסיך. משהבין כי בנו הוא, ומאיר אנשייל אינו בין החיים עוד, הצטער הנסיך צער עמוק: 'צר לי מאוד על האדם הישר הזה, אני האמנתי בו ומסרתי את כל רכושי בידו, אבל חלילה לי להתרעם עליו על אשר כל הוני עלה בתוהו.

מפי סוכני ואנשי סודי נודע לי כי הוא עשה את כל המאמצים כדי להציל את רכושי, אך הצרפתים השודדים רצו לרצחו נפש, ואנוס היה לתת את רכושי כופר נפשו, ואולם לא על שלושת המיליונים שאבדו לי אני דואג, מצטער אני על אובדן איש יקר ערך ובעל לב ישר כמוהו!' 'אדוני הנסיך' - ענה רוטשילד הצעיר - 'שלושת המיליונים שלמים הם איתנו. בראות אבי כי חרב חדה מונחת על צווארו, מסר לצרפתים את כספו וזהבו הפרטי, ואילו את שלושת המיליונים של אדוני הנסיך - הציל. מונחים הם תחת ידי בשלמות, ונכון אני לסלקם לאדוני עד הפרוטה האחרונה, הקרן עם הריבית, המגיעה לאדוני בעד השימוש שעשינו בכספו'. 'לא אדוני', קרא הנסיך הנרגש, 'הכסף נתון לך לעשות בו כטוב בעיניך, רואה אני כי ישר ונאמן אתה כאביך, ואולם הריני מבקש ממך כי תסכים להיות סוכן ביתי כאביך ז"ל. למדתי להכיר את היהודים, ויודע אני כי עולים הם במעלות רוחם ויושרם על כל העמים. תנו לי אתם, הבנים, לגמול לכם רק מעט מזעיר מחסדו ורוח נדיבותו של אביכם הצדיק!'. מאז נעשה בית הרוטשילדים למרכז הכספים של המושלים, והנסיך מהסן פרסם ברבים את פרשת פיקדונו בידי מאיר אנשיל היהודי.

("נחלת צבי" / הרב חנניה צ'ולק שליט"א)

שביבים / שאול שיף

מי ששומע את האחרים שומעים גם אותו...

הגאון הרב שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי', שאל פעם את רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: כיצד זכיתם לכח עליון כזה שכל ברכותיהם ותפלותיהם מתקבלים בשמים ופועלים את פעולתם לטובה? בתחילה ניסה רבי יעקב לבטל את עצמו, ושאל: מנין לכם שהם אכן פועלים? אבל משלא נתקבלו תירוציו נענה: שמא כל זה במידה כנגד מידה, כי קהל גדול בא אלי, והנני שומע ומקשיב לכל יחיד ויחיד בסבלנות עצומה, ואין איש יוצא מביתי לפני ששמעתי את כל דבריו באוזן קשבת, על כן גם בשמים אומרים: נשמע בסבלנות את כל דבריו עד תומם, ונמלא את בקשותיו ותפילותיו.

(באר הפרשה) (ילקוט מאיש לרעהו)

אמרת שאין לך כוח

רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, ביקש פעם מאחד מתלמידיו שיעזור לחברו שעבר דירה, והתלמיד ענה לרבי אלחנן שאין לו כח. לאחר תקופה פגש הרב את אותו תלמיד,וראה שהוא חלש ותשוש. אמר לו הרב :דע שאתה גרמת לעצמך את החולשה בה אתה מצוי בכך שאמרת 'אין לי כח', מפני שאז נטלו ממך את כל הכוח שהיה לך.

(אמת ליעקב-פרשת שלח)

לישון מתוך דברי תורה

ב'אורחות חיים לרא"ש' (אות יח) כתב, ויזהר ללמוד בלילה עד שישן מתוך דברי תורה ולא מתוך שיחה בטלה. וכך כתב בספר 'חרדים' (פל"ח אות כג) יישן מתוך תורה או ק"ש ולא יפסיק בדיבור חול שנאמר (תהילים ד, ה) 'אמרו בלבבכם על משכבכם' - ק"ש ומיד ודומו סלה, שינה היינו דממה, דיש עניין לישון מתוך דברי תורה.

הרועץ הגדול בהשכמת הבוקר היא השינה המאוחרת בלילה, אין שום סיבה מוצדקת לישון מאוחר ולקום מאוחר, בן תורה השומר על זמני השינה גם קם בזמן, כי אחד העיקרים בעליה ברוחניות תלויה בשמירת הזמנים, ולכן יש להישמר מהבזבוז זמן של לפני השינה בדברים בטלים. ויש לדעת שכל אחד צריך לישן מתוך דברי תורה הלכה או מוסר, וידוע שראש הישיבה רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל אמר, כי דבר ידוע הוא, שהלומד מוסר לפי טבעו, הדבר נותן לו הרגשה טובה ומשמח את הפנימיות, והרבה טועים בזה שחושבים שמוסר זה עצבות, אך מוסר זה לא עצבות, בעלי מוסר אמיתיים הם אנשים שמחים, וכך כותב רבי ירוחם ממיר, שלימוד המוסר מביא שמחה לאדם, ומי שבורח מלימוד המוסר יהיה עצוב, והלומד מוסר מתקן מידותיו ומתקדם ומתעלה ונהיה שמח, כך בן תורה הישן בזמן וקם בזמן וישן מתוך דברי תורה מתמלא שמחה. ולכן עצה טובה היא שכל אחד ילמד כנטיית לבו, אם לבו נמשך אחרי ההלכה שישן מתוך הלכה, ואם נפשו קשורה למוסר שישן מתוך מוסר.

הרב חייקין סיפר שאביו זצ"ל שמע מה'חפץ חיים' זצ"ל, שיום אחד הלך לאדם גדול כדי שייתן הסכמה ל'משנה ברורה', והגיע אליו בשעה עשרה לאחת עשרה בלילה. הח"ח ראה את אותו גדול מכבה את האור, והתפלא: 'מוקדם לישון עכשיו', א"ל אותו אדם גדול: 'ר' ישראל מאיר, מחר זה גם יום!' א"ל הח"ח: 'למדתי מזה הרבה'.

(שיח דבר)

י"ז בתמוז

- 'חמישה דברים אירעו את אבותינו בשבעה עשר בתמוז, וחמישה בתשעה באב. בשבעה עשר בתמוז נשתברו הלוחות ובוטל התמיד והובקעה העיר, ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל" (תענית כ"ו).
- "בראשונה (בבית ראשון) הובקעה העיר בט' בתמוז, בשניה (-בבית שני) בשבעה עשר בו' (תענית כ"ח:).
- בין למי שסובר שבי"ז ובין למי שסובר שבט' תמוז הובקעה העיר, היו כ"א יום עד חורבן ביהמ"ק. וממילא יש מחלוקת אם ביהמ"ק נחרב בט' באב או בא' בו (ירושלמי תענית ד', ה' ובפי' ה'פני משה' ו'קרבן העדה' שם).
- העגל נעשה בי"ז בתמוז, ובו ביום נשברו הלוחות (תענית כ"ח:).
- י"ז בתמוז לא נקבע כתענית חמורה, לצום יום ולילה, ושיהיה קבוע לעולם כת"ב (אלא הוא תלוי ברצון הציבור אם קיבלו עליהם להתענות בו), דרוב הציבור לא קיבלוהו עליהם בגלות הראשונה (בין בית ראשון לשני) או בגלל שהתענית ממעטת מאור עיניו של אדם, ואינו חוזר עד מ' יום. לכן לא רצו חז"ל שיצומו פעמיים יום שלם בתוך 40 יום (ירושלמי תענית ד' ה' ע"פ 'קרבן העדה').
- "הנה אירעו לאבותינו חמישה דברים קשים ומרים ביום זה. מי הוא אשר נגע אלוקים בקרבו, בחשבו צרת כל העניינים האלו ואפי' באחד מהם, שלא יישב ארצה ויבכה ויתאבל על חילול ה' ועל חילול התורה, שנעשה ע"י קלקול מעשינו הרעים. וכל אחד יתענה מגוף ומנפש, ולא ינהג עידונים בעצמו לא מעט ולא הרבה. ולא יהיה תעניתו כמצות אנשים מלומדה. וישקול העניינים כאשר הם, ויעורר לבו להתענות מקושי העניינים שאירעו ביום זה, ולשוב אל אלוקיו בכל לבו ונפשו. ויהיה מיצר ונאנח על צרותנו ויגוננו, ולחלות פני קל (סדר היום י"ז תמוז).
- המתין (נח) ז' ימים 'וישלח את היונה' בי"ז בתמוז, 'ולא מצאה היונה מנוח'. ואומר אני שגם רמז לתחילת החורבן שהיה בי"ז בתמוז (שהובקעה העיר), ולא מצאו ישראל - שנקראו יונה (כדאי' בשה"ש ב' י"ד) מנוח בו (דעת זקנים מבעלי תוס' בראשית ח-ג).
- "ויקרא אהרן ויאמר חג לה'", ביקש רחמים על צום הרביעי, שיהיה לששון ולשמחה, וליכא מידי בנביאים דלא רמיז באורייתא' (עשרה מאמרות (לרמ"ע מפאנו) מאמר חיקור דין ב' ח').

בבית ראשון החלה החומה להיבקע בט' תמוז, וכיון שבנ"י הקשו עורפם ולא חזרו.

מכתב שזכה להתייחסות

הנשיא ה-33 של ארצות הברית, הארי טרומן, ייזכר בדפי ההיסטוריה כנשיא בתקופה רבת תהפוכות, שחולל שינויים רבים במדיניות הביטחון, החוץ והפנים, שינויים שהשפיעו על העולם כולו. הוא זה שקיבל את ההחלטה להשתמש - פעם אחת ויחידה בהיסטוריה האנושית - בפצצה גרעינית, אותה הטיל על יפן ובכך סיים את מלחמת העולם השנייה.

אין ספק, כי מהלכיו וביצועיו של הנשיא, באותה תקופה הרת גורל, עניינו מאוד את אזרחי ארה"ב באשר הם. כולם התעניינו לדעת מה תוכניותיו ומה הנשיא חושב, אומר או מבצע, ולכן הוחלט כי הנשיא ישא נאום שבועי לאומה, שישודר בכלי התקשורת, נאום בו יפרט על חדשות השבוע החולף ויפרוש את משנתו לקראת השבוע הקרוב.

מומחים ואנשי מקצוע נקראו אל הדגל, חישבו מהו היום הרצוי ומה השעה הרצויה, והגיעו למסקנה כי הזמן השבועי הנכון ביותר לנאומו של הנשיא - הוא יום ששי בערב, בשעה 8 בדיוק. זה כבר זמן של סוף השבוע, אנשים נמצאים בבית רגועים, זה הזמן בו נאומו יזכה לשיעור ההאזנה הגבוה ביותר - זה הזמן המתאים!

כמעט כל האזרחים קיבלו את הבשורה בשמחה, רק מיעוט קטן, יהודים שומרי מצוות, שמעו את ההודעה בכאב עצור. לא, לא בגלל שתימנע מהם הזכות לשמוע את הנשיא, הם מוכנים לוותר עליה בחפץ לב למען שמירת השבת. אלא בגלל שיש יהודים כה רבים שמתקשים לשמור שבת כהלכתה, ועתה - הניסיון שלהם יגדל, ומי יודע אם יצליחו לעמוד בו. לא זו בלבד, הרי בכלי התקשורת ובצוותות הנשיא עובדים לא מעט יהודים, ועתה לא תהיה להם ברירה אלא לחלל את השבת!

כל יהודי נאנח לשמע הבשורה, אולם יהודיה אחת, הגב' ברל ע"ה, לא מצאה לעצמה מנוח. ריבונו של עולם, הרי זה חילול שבת המוני! כמה יהודים שרוצים לשמור שבת - ייכשלו, כמה עובדים שהיו שמחים להיות בבית ולעשות קידוש עם המשפחה - ייאלצו לעבוד סביב נאום הנשיא! הרי זה קורע לב!

נטלה הגב' ברל עט ודף, ופשוט כתבה מכתב לנשיא: 'לכבוד מר הארי טרומן, הנשיא הנכבד, הבית הלבן, וושינגטון.

ראשית, אציין את תודתי לך על הנהגתך הנפלאה את מדינתנו, שאני נאמנת לה וחפצה בהצלחתה בכל מאודי. שמחתי לשמוע כי אתה מתעתד לשאת נאום שבועי, ובהחלט הייתי רוצה להקשיב לדבריך, לחוש חלק מהאומה...

אולם, בהיות ואני - ועוד אלפים כמוני - יהודים שומרי שבת, מועד הנאום לא מאפשר לנו זאת. איננו יכולים להפעיל אף מכשיר חשמלי בשבת קודש, ולכן לא נוכל להאזין לנאומך השבועי החשוב כל כך. לפיכך, מבקשת אני ממך שהנאום יתקיים במועד אחר, בתודה מראש!' - כתבה, חתמה, ושלחה את המכתב בדואר לבית הלבן, לא פחות ולא יותר...

תיבת הדואר בבית הלבן, מקבלת מדי יום אלפי מכתבים. ישנם מזכירים שכל תפקידם הוא לפתוח את המעטפות השונות, לעבור על המכתבים, וב-95% מהם - לשלח אותם לפח האשפה הקרוב, בלי צורך בהתייחסות. אזרחים משועממים, ליצנים מצויים, אנשים מכל העולם שולחים מכתבים לנשיא ארה"ב, די פשוט להניח שאת רובם המוחלט הנשיא אינו קורא...

הסיכויים כי מכתבה של הגב' ברל יזכה לגורל אחר - היו אפסיים ממש. אם היינו שואלים כל בר דעת, היה אומר שהמזכיר אפילו לא יטרח לקרוא את המכתב במלואו, כבר בשורה השנייה ישליכנו לפח האשפה הצמוד אליו. נו, עוד אזרח שמתלונן על משהו שלא נוח לו, יש אלפים כמוהו, כל יום ויום!

ובכל זאת, הגב' ברל שלחה את המכתב. צעד אחד קטן, משהו שבכוחה לעשות. אין לה קשרים, היא לא ראתה מעולם את הבית הלבן, היא אפילו לא מכירה מישהו שפגש פעם את הנשיא... יותר מזה, הרי מועד הנאום נבחר בקפידה בידי צוות מומחים, היעלה על הדעת כי אישה אחת תשנה את ההחלטה המקצועית? ובכל זאת, הגב' ברל שלחה את המכתב, כי זה מה שהיא יכולה לעשות, זה הצעד הקטן שלה - למען קדושת השבת, לבל תחולל בראש חוצות!

חלף שבוע ימים, ולמרבה ההלם וההפתעה, בתיבת הדואר שלה נחתה מעטפה חתומה בחותמו של הבית הלבן. בתוכה, מכתב קצר ועניני, המאשר כי הנשיא קרא את המכתב והוא מתייחס לפנייתה בכובד ראש. לא עברו אלא שלושה שבועות, ובנאומו השבועי הצהיר הנשיא כי מעתה ואילך הנאום ישודר ביום אחר, לא ביום ששי בערב!

לא יאומן כי יסופר! - אין לדעת מדוע מכתבה זכה להתייחסות, למה מישהו קרא אותו, איך הגיע לנשיא, כיצד השפיע על החלטתו, ולמה דחה הנשיא את המלצות המומחים לנאום בליל שבת דווקא - ובחר להיענות לבקשתה. אבל העובדות ברורות: אישה אחת, שנראתה פשוטה ושגרתית, במכתב פשוט וקצר, הצליחה לשנות את מועד נאומו של נשיא ארצות הברית, וזיכתה המוני יהודים להימנע מחילול שבת קבוע!

סיפור מופלא זה, אותו סיפר בנה של הגב' ותואר בגיליון 'מאורות הדף היומי', הוא אלומת אור בוהקת שמאירה את המשמעות של צעד אחד שיהודי עושה בכיוון הנכון.

למרות שהצעד נראה חסר סיכוי להשפיע, אף שנראה ששאיפתו של היהודי לא תצא מן הכוח אל הפועל, אולם הוא עושה צעד קטן אחד - והמהפכה מתחוללת לה, קורמת עור וגידים, מתבצעת הלכה למעשה.

{פניני פרשת השבוע}

קדושת איש ישראל

/ הרב שמעון ממן שליט"א

"ושם האיש המוכה אשר הכה את המדיינית..." שואל רבינו אור החיים הקדוש, מהו ל' הכפילות המוכה אשר הוכה? ועוד קשה, למה הקדים הכתוב לומר את איש ישראל למעשה שלו, וכשהזכיר המדינית הקדים לומר את שם האשה המוכה, ואח"כ אמר המדיינית? ומבאר רבינו, שחכמינו אמרו (ברכות יח:) שרשעים בחייהם קרויים מתים. והסיבה לכך, שכח הרע שהוא בחינת המת דבוקה בהם. והנה האיש אשר בעל ארמית השחית נפשו בה, והוא מוכה מכת מות קודם שהרגו פינחס. וזהו כוונת הכתוב "ושם האיש המוכה", היינו כנגד הכאת נפש הקדושה ע"י החטא. ושוב אמר הכתוב "אשר הוכה" כלומר, עצם הריגת גופו ע"י פינחס, "את המדיינית" מעת שחטא עם המדיינית, הוכה נפש הקדושה שלו.

עוד מבאר רבינו שבא הכתוב לרמוז בכפילות הל' "המוכה אשר הוכה", להורות על כפילות חטאו בעולם הזה ובעולם הבא. וכמו שאמרו (יומא לה) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה, לשכב אצלה בעולם הזה, להיות עמה לעולם הבא. כי מסתבר שמת בלא תשובה, שהרי פינחס הרגו בשעת מעשה. ולכן גם הקדים הכתוב לומר "איש ישראל" קודם אומרו "המוכה", לומר שההכאה באה לו גם בשם איש ישראל שהיא ענף הקדושה. אבל גבי האשה המדיינית, לא הזכיר בה אלא הכאה אחת, וגם לא הקדים זכרונה קודם זכרון ההכאה. כי כבר בחייה נקראת מתה, ושמה מוכה ועומד הרשום בתיבת "מדינית".

עוד מבאר רבינו ע"פ מה שכתבו המקובלים ז"ל, שלא ידח נידח מכל ניצוצי הקדושה, וכולם אפילו הרשעים לבסוף יזכו להגיע למקום שבאו משם. ולזה אמר "ושם איש ישראל" להורות שאפילו אחר מעשה יקרא בשם ישראל, שלא נעקר שורשו משורש הקדושה. ואמר "המוכה אשר הכה את המדיינית" כלומר שלא הוכה באיבוד נפשו, אלא אותו חלק רע שנדבק בו ע"י חטאו עם המדיינית, ונמצא שע"י מעשה פינחס יצא החוטא נקי מחטאו. או יבואר שלא הוכה בנפשו אלא בעת שהייתו עם המדיינית, אבל אחר שפרש ממנה לא נשאר בו רושם החטא, כי נטהר ע"י מיתתו. ולכן קראו "איש ישראל" כי אחר ההריגה נתכפר מחטאו, ובשם ישראל יכונה.

ומכאן חיזוק ועידוד לכל אחד ואחד מבני ישראל, להכיר את מעלתו בהיותו "איש ישראל" שהיא מעלה נצחית לא שייך למחוק אותה ממנו, גם אם יעשה חלילה את כל העבירות שבעולם. ומאידך גיסא יכול להתעלות במעלה הזאת, ע"י שמירת התורה והמצוות, ולקדש את עצמו בשלימות הראויה לאיש ישראל, איש מל' חשיבות הוא.

יום ההילולא של מרן אור החיים הקדוש

השבוע, ביום שני בערב וביום שלישי, ט"ו בתמוז, חל יום ההילולא ה-280 לפטירתו של רבנו חיים בן עטר זי"ע, בעל פירוש ה'אור החיים' על התורה. קבלו מעט מן המעט על דמותו הקדושה:

1. רבי חיים בן עטר, המכונה ה'אור החיים' על שם פירושו לתורה, נולד במרוקו ועלה לירושלים. נפטר בגיל 74, פחות משנה לאחר שעלה לירושלים, ונקבר בהר הזיתים.
2. ה'אור החיים' זכה לכינוי 'קדוש'. בנוסף אליו מכונים גם האלשיך והשל"ה בכינוי זה. ידועים דבריו של ה'הבעל שם טוב' שאמר כי ה'אור החיים' הוא ניצוץ מנשמתו של משיח.
3. קיימים סיפורים לאין ספור על ניסים שאירעו ליהודים שהתפללו על ציונו וקיבלו על עצמם להגות בחיבורו על התורה. אחד מסיפורי הניסים המפורסמים הוא אודות הגאון רבי הלל שלזינגר שלא זכה לילדים שנים רבות. אחד הרופאים המומחים אמר לו כי "כאשר תצמחנה שערות בכף ידו יזכה לילדים", כלומר: אין לך סיכוי וחבל על המאמצים. ביגונו פנה רבי הלל מיד אל ציונו של ה'אור החיים' הקדוש אשר בשיפולי הר הזיתים, ושם קיבל על עצמו בדמעות שליש ללמוד בכל שבוע מהספר. ובאורח נס, חבק כעבור שנה בין זרועותיו את בתו הבכורה. רבי הלל זכה להקים דור ישרים, ואחד מחתניו היה הגאון רבי משה הלברשטם זצ"ל, חבר בד"ץ העדה החרדית.
4. במלחמת העולם השנייה, כאשר הגרמנים עמדו בשערי הארץ בשתי חזיתות, בסוריה ומצרים, הכריזו בתי הדין בירושלים לעלות לציונו של ה'אור החיים' הקדוש ביארצייט שלו. המוני בית ישראל הרבו בתפילה ובתחנונים על הציון כשבראשם הרבי מהוסאטין והרבי מזעוויל זי"ע. לאחר אמירת התהילים ניכרה שמחה על פניהם, כאשר נשאלו למהות השמחה ענה הרב מהוסטיאן "הסכנה חלפה, לא תעבור חרב בארצנו". המשתתפים התפעלו ושאלו "מנין לרב זאת?" השיב להם הרב שראה צורה של שם ה' כסדרו, כשהוא זוהר מעל הציון והבין שהסכנה חלפה. כך ענה גם הרבי מזעוויל למקורביו, ואומנם יומיים לאחר מכן נגרמו לגרמנים אבדות כבדות בשתי החזיתות, בסוריה ובמצרים, ונפתחה כנגדם חזית חדשה מצד הרוסים, והמרצחים מהרו לברוח מהאזור ויהודי ארץ ישראל ניצלו באורח נס.
5. סגולה מפורסמת היא שאדם יקבל על עצמו ללמוד בקביעות בביאורו של ה'אור החיים' על התורה, ובכך יזכה לבנים זכרים

צדיקים עוסקים בתורה ובמצוות. את הקשר בין הסגולה לבין לימוד בספרו של ה'אור החיים', הסביר האדמו"ר מגור בעל ה'לב שמחה' כי ל'אור החיים' בעצמו לא היו ילדים, וממילא כל כוח ההולדה שלו טמון בספרו הקדוש. משום כך כל קטע וקטע בספר קדוש זה מסוגל לזרע קדוש.

6. לימוד בספר 'אור החיים' מסוגל לישועות רבות. הוא מהווה סגולה לאמונה (בשם ר' יוחנן מקרלין), לרפואה (מובא ב'אמרי פנחס'),לעושר ואריכות ימים (מובא ב'סגולת משה'),ל הינצל בעת צרה (בשם ר' חיים פלאג'י בשם החיד"א), ליראת שמים (מובא ב'אור הבהיר') ולטהרת הנשמה (בשם האדמו"ר מרוזין). בספר 'קיימו וקיבלו' כתוב כי מקובל מפי צדיקים שמי שלומד את פירושו של ה'אור החיים' על פרשיות אחרי מות וקדושים מובטח לו שלא ייפטר מן העולם בלא תשובה.

7. בני ביתו של ה'בבא סאלי' זי"ע מספרים כי הוא היה יושב בכל יום השישי בפתח ביתו עד שסיים את כל פירוש 'אור החיים' על פרשת השבוע.

8. ה'אור החיים' נפטר במוצאי שבת קודש ט"ו תמוז בתחילת הלילה, ובאותו זמן בעיר מז'יבוז' שבאוקראינה, הבעש"ט נטל את ידיו לסעודה השלישית (ששם הזמן היה לפני השקיעה), ואמר "כבה הנר המערבי". כששאלוהו תלמידיו במוצ"ש לפשר הדבר, אמר הבעש"ט כי נפטר רבנו חיים בן עטר. כששאלוהו כיצד ידע זאת, אמר להם כי ישנה כוונה אחת בנטילת ידיים הידועה רק לחד בדרא, ורק רבינו חיים בן עטר ידע את אותה כוונה, ובעת נטילת הידיים לסעודה שלישית התגלתה לו כוונה זו, וידע כי נפטר רבנו חיים בן עטר.

ציונו של ה"אור החיים" התקדש לדורות, ומידי שנה בשנה נוהגים המוני בית ישראל לעלות ולהשתטח על ציונו שבהר הזיתים, ביום ההילולא בט"ו בתמוז, וגם בשאר ימות השנה.

בסוד שיח

כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net